

Πάνος Βλάχος

Η ένταση και η βία χρησιμοποιούνται προς όφελος της εξουσίας

Μια συζήτηση με τον ηθοποιό με αφορμή την παράσταση «Ο τυχαίος θάνατος ενός αναρχικού» του Ντάριο Φο σε σκηνοθεσία Γιάννη Κακλέα

Συνέντευξη στην Αφροδίτη Ερμίδη Φωτογραφίες Βασίλης Ρεμπάπης/Eurokinissi

Ο INFO

«Ο τυχαίος θάνατος ενός αναρχικού» του Ντάριο Φο, σε σκηνοθεσία Γιάννη Κακλέα. Παίζουν: Πάνος Βλάχος, Φοίβος Ριμένας, Θωδωρής Σκυφτούλης κ.ά. Θέατρο Γκλόρια, έως 29/12

Τέλη του 1969. Μια βόμβα εκρήγνυται στην Αγροτική Τράπεζα του Μιλάνου. Το ιταλικό κράτος αποδίδει την ευθύνη στο αναρχικό κίνημα και συλλαμβάνει τον αναρχικό εργάτη σιδηροδρόμων Τζουζέπε Πινέλι, ο οποίος οδηγείται στο αστυνομικό τμήμα. Κάτω από αδιευκρίνιστες συνθήκες εκπαρθυρώνεται από τον 4ο όροφο. Ο θάνατός του χαρακτηρίστηκε «τυχαίος». Καθόλου τυχαίο όμως δεν ήταν ότι τη βόμβα είχαν τοποθετήσει οι ιταλικές μυστικές υπηρεσίες, σε συνεργασία με την ακροδεξιά οργάνωση Ordine Nuovo. Ο Ντάριο Φο το 1970 γράφει το έργο «Ο τυχαίος θάνατος ενός αναρχικού» και μέσω της τέχνης του συμβάλει στην καθοδήγηση της κοινής γνώμης για τη διαλεύκανση πολιτικών και άλλων εγκλημάτων της εποχής εκείνης. Με αυτό το απελοιστικά επίκαιρο έργο καταπίνεται οκνηροθετικά ο Γιάννης Κακλέας, με πρωταγωνιστή τον Πάνο Βλάχο.

Να ξεκινήσουμε με τον ρόλο του «τρελού» που υποδύεστε στο έργο...

Στη δική μας, κατά Κακλέα, εκδοχή ο τρελός μας είναι ο γελοιοποιός του Ντάριο Φο. Είναι ο παλιάτσος, ο σαλτιμπάγκος. Πιάνουμε το νήμα από τη γέννηση του γελοιοποιού και οδηγούμαστε στο ότι λέει ιστορίες για να ξεσκεπάσει τα κακώς κείμενα και να ξεγυμνώσει την κατάχρηση εξουσίας, όπως εδώ διηγείται την ιστορία του αναρχικού Πινέλι που τον πέταξαν από το παράθυρο του αστυνομικού τμήματος. Ο δικός μας γελοιοποιός μπαينوγαίνεται στα ψυχια-

τρεία και αγαπά να επικοινωνεί με τους ανθρώπους και να υποδύεται ρόλους. Και μέσα σε αυτό το παίγνιο –γιατί είναι ένας σάτυρος– και στην πρόθεσή του να αναστατώσει ένα τμήμα αποκαλύπτει αυτή την υπόθεση, παίζει αριστοτεχνικά με αυτούς τους ανθρώπους οι οποίοι ξεγυμνώνονται εντελώς. Στο τέλος φτάνουμε στο σημείο που πρέπει να δοθεί μια απάντηση απέναντι στη βία. Και κάπου εκεί μπαίνει και η δικιά μου η λαχτάρα να λέω ιστορίες και να μεταστρέφω τον πόνο σε λόγια και σε τραγούδια, όπως αυτά που έχω γράψει για την παράσταση, σε μορφές πολύ ακραίες (ραπ, μπαλάντα, τζαζ). Ετσι γεννήθηκε η παράστασή μας. Το κείμενο το έχουμε διασκευάσει, φεύγει σε άλλα κείμενα του Φο, σε τραγούδια, σε slam, spoken words αλλά κινείται πάντα γύρω από τη θεματική της βίας της εξουσίας.

Ο Φο στο συγκεκριμένο έργο στηλιτεύει την αστυνομική κατάχρηση εξουσίας. Οι περιπτώσεις του αναρχικού Κώστα Σακκά, που κρατήθηκε προφυλακισμένος για τουλάχιστον δύομισι χρόνια ξεπερνώντας τα νόμιμα όρια, αλλά και του «Ινδιάνου», που συνελήφθη αναίτια μετά τα γεγονότα στη Νέα Σμύρνη χωρίς να έχει καμία ανάμειξη και αφέθηκε ελεύθερος έπαιτα από εφτά μήνες, καθιστούν την ιστορία του τρομακτικά επίκαιρη. Και ο Ζακ. Και ο 18άχρονος Νίκος Σαμπάνης που τον σκότωσαν πριν από λίγες ημέρες είναι παρόμοιες περιπτώσεις. Χωρίς να κρίνουμε τη ζωή του καθενός και αν θα έπρεπε

«Η στρατηγική της έντασης και του αποπροσανατολισμού έχει μόνο φωνές και καπνό. Κάνει ό,τι και ο μάγος: σου λέει “κοίτα εδώ τι κάνω” και σε αποπροσανατολίζει. Αυτό που με θλίβει είναι ότι η ιστορία επαναλαμβάνεται»

ΠΟ

«Δεν είμαστε με την πλευρά της καταδίκης στον δρόμο, της αυτοδικίας και της κατάχρησης εξουσίας και της χρήσης βίας η οποία οδηγεί στον θάνατο» υποστηρίζει ο Πάνος Βλάχος στη διάρκεια της συνέντευξης στο Documento

να είναι φυλακισμένοι ή όχι. Δεν κρίνουμε, υπάρχουμε ως καλλιτέχνες και δεν κουνάμε το δάχτυλο σε κανέναν. Αλλά δεν είμαστε με την πλευρά της βίας. Δεν είμαστε με την πλευρά της καταδίκης στον δρόμο, της αυτοδικίας, της κατάχρησης εξουσίας και της χρήσης βίας η οποία οδηγεί στον θάνατο. Για μένα –νομίζω άλλωστε ότι το ίδιο φαίνεται και στην παράσταση και στα τραγούδια που έχω γράψει– η απάντηση είναι ο άνθρωπος, η ενσυναίσθηση. Ο γελοιοποιός του Φο παίρνει κι άλλους ρόλους –τουλάχιστον εγώ έτσι το βλέπω– γιατί έχει πολύ υψηλό επίπεδο ενσυναίσθησης. Η έλλειψή της είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα στην εποχή μας.

Για ενσυναίσθηση μιλήσατε και όταν ξεσκεπάστηκαν οι περιπτώσεις σεξουαλικών προσβολών και επιθέσεων στον χώρο του θεάτρου, λέγοντας ότι είστε τυχερός ως straight άντρας και ότι απλώς πρέπει να σταματήσουμε και να ακούσουμε τα θύματα. Για μένα το μεγαλύτερο πρόβλημα μπορεί να είναι π.χ. ότι κάποιος θα με κάνει cancel αύριο το πρωί επειδή ποτέ μου δεν έχω δεχτεί βία. Αλλά παραμένει το πρόβλημα της κατάχρησης εξουσίας. Και επειδή δεν χτυπάει την πόρτα μας εμείς με μεγάλο θάρρος, μεγάλο άγχος και μεγάλη δύναμη συζητάμε ένα πρόβλημα που είναι υποδεέστερο. Η βία και η αφαίρεση της ανθρώπινης ζωής υπάρχουν παντού στον κόσμο και επαναλαμβάνονται και δεν μπορεί να μη συζητάμε αυτό και να πανόμαστε από παράπλευρα πράγματα. Είτε αυτό

είναι το #MeToo είτε είναι η αστυνομική βία. Δεν είμαι κανένας φωτεινός παντογνώστης, προς θεού, ούτε τέλειος άνθρωπος. Αλλά το πρόβλημα είναι οι άνθρωποι που έχουν πονέσει. Όχι εάν έβρισαν κάποιον στο ίντερνετ ή του στέρψαν δέκα συνεργασίες. Όταν σήμερα γυναίκες δολοφονούνται κάθε μέρα, παρενοχλούνται σεξουαλικά, ομοφυλόφιλοι δεν μπορούν να ζήσουν όπως θέλουν και κλειτορίδες γυναικών κόβονται σε διάφορα μέρη του πλανήτη δεν μπορεί το θέμα μας να είναι το αν κάποιος ακυρώσει τον Πάνο Βλάχο. Προσωπικά η ψυχή μου με πηγαίνει να δω πού έχει υποφέρει κόσμος.

Για να ξαναγυρίσουμε στο έργο, ο Φο σε κάποιο σημείο γράφει: «Θα τα χάνετε όταν ανακαλύψατε ότι αυτή η σφαγή των αθώων στην τράπεζα έγινε μόνο και μόνο για να θάψει τις εργατικές κινητοποιήσεις, για να εξαγριωθούν οι πολίτες, να τρομοκρατηθούν απ' το φοβερό έγκλημα και να ζητήσουν οι ίδιοι να φτιαχτεί ένα πανίσχυρο κράτος». Ήταν η στρατηγική της έντασης που χρησιμοποιούν συχνά τα κράτη με στόχο την περιθωριοποίηση των προοδευτικών δυνάμεων και την αυστηροποίηση του νομοθετικού πλαισίου... Η ένταση και η βία –από όποια πλευρά κι αν προέρχονται– χρησιμοποιούνται προς όφελος της εκάστοτε εξουσίας, όπως έγινε στις περιπτώσεις των βομβιστικών επιθέσεων στην Ιταλία στα «χρόνια του μολυβιού». Όπως εργαλειοποιήθηκε η δολοφονία του Τζορτζ Φλόιντ στην Αμερική για να δο-

θούν ακόμη περισσότερα χρήματα στην αστυνομία. Η στρατηγική της έντασης και του αποπροσανατολισμού έχει μόνο φωνές και καπνό. Κάνει ό,τι και ο μάγος: σου λέει «κοίτα εδώ τι κάνω» και σε αποπροσανατολίζει. Αυτό που με θλίβει είναι ότι η ιστορία επαναλαμβάνεται.

Μιλάμε για μια πολιτική παράσταση, μια σάτιρα που εξαπολύει μύδρους κατά της κρατικής κατάχρησης εξουσίας. Αλήθεια, πιστεύετε ότι θα προσελκύσει και πιο συντηρητικό κοινό; Ελπίζω και θέλω να έρθει οποιοσδήποτε που αρέσουν οι ιστορίες, το χιούμορ, η μεταστροφή των ιδεών και τα μαγικά. Αυτά που γίνονται πάνω στη σκηνή είναι θαύματα, ενώ η πραγματικότητα που ζούμε είναι πολύ πιο ζοφερή. Η λύση είναι να προσεγγίσω με «ύπουλο» και με ταχυδακτυλουργικό τρόπο –όπως η κυβέρνηση ύπουλα και ταχυδακτυλουργικά περνάει νομοσχέδια– όσους αρνούνται τον ζόφο της πραγματικότητας. Θα ήθελα να περάσω απόψεις ανθρωπιάς για έναν πιο όμορφο κατά την άποψή μου κόσμο σε ανθρώπους με τους οποίους διαφωνώ. Απόψεις όμως συμπεριληπτικές, οι οποίες δεν αποκλείουν κανέναν. Σε αυτήν τη φάση της ζωής μου δεν έχω διάθεση να διαφιζώμαι αλλά να συναντιέμαι. Η παράσταση δίνει απάντηση σε ερωτήματα που διχάζουν τον κόσμο –γιατί είναι διχασμένος. Απάντηση ως προς το περιστατικό αλλά και ως προς τον τρόπο ζωής. Η ανθρωπιά είναι κάτι που δεν μπορεί να μην το φέρω στο τραπέζι και να το δώσω ως απάντηση.